

שיר קיסריה

יששכר (ישכה) שדמי

להיות בְּנֵי חוֹרֵין נוֹלָדְנוּ
לְבַנְיָן, יִצְיָרָה וְעָמַל.
מְטַעְנֵי אֲנִיּוֹת פֶּרְקָנוּ
יָמִים וְלֵילוֹת בְּנָמַל.

אָז תִּמְיֵד נִשְׂאֲתִיד, קִיסְרִיָּה,
אֶת חוֹפֵד הָרוֹגֵן בְּלִבִּי.
אֶת מְקוֹר עֵז לְכַלְנוּ,
בֵּית חָם וְיָקָר אֶת לִי.

בְּמֵאֲבָק עַל נִשְׁמַת מְפַעֲלָנוּ,
בְּיָמִים שֶׁל כִּידוֹן וּמְצוֹר.
בְּשָׁעוֹת גְּעֻגוּעִים אֶפְפוֹנוּ
אֶל הַבַּיִת וְאֶל הַדְּרוֹר.

אָז תִּמְיֵד נִשְׂאֲתִיד...

לזכרה של חברתנו הוותיקה - דורית פיין ז"ל

דורית, זה לא פייר

זמן ארוך עם נשמה ולב ער

לא יכולת להביע

ללא אפשרות להריע

פנים חתומות, הסתובבת ביננו

לא יודעת, לא מכירה אותנו.

אבל אני אזכור אותך רעננה,

שמחה עליזה ופיך מלא רינה

למרות כל המכות שנפלו עליך

לא נפלו פניך

תאומות שנפטרו באיבן

בחך אפרת שליבה נדם

אהובך ברוך, טופל בנאמנות על ידיך

ולמרות הכל היית שמחה בחיך.

כך אזכור אותך, יפה מתמיד

חיך על שפתותיך צופה אל העתיד

זוכרת מפגש חגיגי בבית סיעוד

פתחת בשיר "מוכרחים להיות שמח"
לשם עידוד.

זכית בנכדות ענת ונגה

שהביאו לך שמחה ורוגע

וחתן, עודד – שעמד לצידך

ונינים כדי לעודד את רוחך

כך אזכור אותך בחיבה רבה

דורית היקרה, האהובה

שרה'לה דגני

דברי הספד לדורית פיין ז"ל

מאת: אביטל שחר

26.04.2020

עודד ודידי, נוגה ויניב, ענת ועידו, והנינים, אור, דניאל ואסיף התינוק, בני המשפחה ומקורבים, חברי שדות ים, וכל מי שבא לחלוק כבוד אחרון לחברתנו דורית שנפטרה בשיבה טובה, והיא בשנת התשעים ושמונה לחייה.

דורית, האישה דקת הגו, המטופחת, עם הצחוק הייחודי והתרבות הצרפתית, שהייתה מהלכת בשדות עם סל נצרים ובתוכו לקט צמחי מרפא, חיה בצנעה בבית על יד הים עד כמותה.

דורית, דוריס, נולדה ב- 1923, ונקראה על שם דודה מיירה-דבויירה, בתם השלישית מתוך ארבעת ילדיהם של יוהנה ואליעזר זלר. שלושת אחיה של דורית נולדו בהירי שיער עם עיניים כחולות ורק לה היו עיניים שחורות ושיער שחור. בראיון עם דוד גרליך סיפרה שקראו לה "שוורצה" במשפחה וזה כבר לא היה טוב.

אליעזר נולד בפולין בעיירה קטנה סמוך ללודג'. מרבית בני המשפחה עסקו בחייטות. הוא למד בשטייטל. מאחר שלא מצא עניין לא בחייטות ולא בשטייטל, עזב את ביתו בגיל צעיר והיגר למנהיים שבגרמניה. הוא למד מכונאות ועבד לפרנסתו במוסך. במנהיים הכיר את יוהנה קאופמן, בת למשפחה יהודית גרמנית מבוססת שעסקה במסחר טבק ובהמות.

למורת רוחם של הוריה, שלא ראו בעין יפה נישואים ל"אוסט יודן", יהודי ממזרח אירופה, התחתנו השניים ועברו לשטוטגרט. שם נולדו כל הילדים. אמנם המשפחה התגוררה בדירה מרווחת, והילדים התחנכו כיאות, אך פרנסת המשפחה מהעבודה במוסך הייתה דחוקה בתקופה שלאחר מלחמת החולם הראשונה, וכבר אז ניכרה אנטישמיות מובנית בגרמניה. ליהודי לא ששו לתת עבודה.

בעקבות המלצתו של קרוב משפחה שחי בננסי שבצרפת כשמלאו לדורית שלוש שנים היגרה המשפחה לעיירה סמוכה בשם "רי סן ניקולה" (על שם סנטה קלאוס). ההתאקלמות במקום הזר הייתה מורכבת. כשסיפרה לנכדותיה על אותה תקופה תארה ילדה מבוהלת שמגיעה לגן הילדים ולא מבינה דבר.

אותה "הגרמניה המלוכלכת".

לקראת ההתאזרחות בצרפת נאלצו

לעבור לעיירה אחרת, שם למדה דורית בבית הספר היסודי. גם כאן סבלה מנחת זרועה של המורה. אל הכינוי הקודם התווסף גם הכינוי "יהודייה מלוכלכת". בטיולי טבע מצאה נחמה ורוגע מהקשיים בבית הספר. למרות שנחשבו בצרפת כמשפחה מרובת ילדים ולא קיבלו כשאר הצרפתים הקלות מס לבנייה, החליט אביה של דורית לבנות בית בננסי שם המשיך בעבודתו כמכונאי.

"גרנו בבית עם שלוש קומות", סיפרה, "בקומה הראשונה היה הגראז' של אבא ומרתף הפחם. המטבח, חדר האוכל והסלון היו בקומה השנייה, ולמעלה היו שלושה חדרי שינה וחדר אמבטיה". המשפחה ניהלה אורח חיים דתי-מסורתי. שבתות וחגים נוהלו על פי המסורת והמשפחה התערתה בקהילה היהודית.

על אף קשייה בלימודים הצליחה דורית לעמוד במבחני הגמר ועברה לגימנסיה, משם המשיכה ללמוד בתיכון מקצועי. בנוסף ללימודים העיוניים למדה דורית את המקצוע התפירה. "לילה אחד שמענו רעש גדול מעליית הגג. הראי שנשען על הקיר נפל והתרסק. אמא נבהלה. ראי שבור מבשר רע. יבואו עלינו שבע שנים של אסונות". עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נגדעה שיגרת החיים. "נפלו עלינו יותר משבע שנים קשות". כשפרצה המלחמה נאלצנו לברוח. שמענו בחדשות על התקדמות הגרמנים. הצפון נכבש הדרום עדיין לא. אספנו קצת חפצים ויצאנו לדרך. ההתקדמות הייתה איטית, רבים ברחו. עד שהגענו למרסיי היא נכבשה על ידי האיטלקים, בני בריתם של הגרמנים. הוכנסנו למרכז פליטים עד שאבא מצא דירה קטנטנת ריקה מרהיטים. החיים שם היו קשים מאד. שעות עמדנו בתור לקניית כיכר לחם. כשהגרמנים נכנסו לעיר הודיעו ליהודים שהם צריכים להחתיים את תעודות הזהות ותעודות המזון. אימא הצטרפה לתור עם התעודות בידיה. כשהגיע תורה הקומיסר הסתכל על התעודות ואמר לאימא שהשם "זלר" הוא לא יהודי במיוחד, ולא חתם. למעשה הוא הציל את חיינו".

ממרס"י עברה המשפחה לעיירה קטנה בהרי האלפים בעקבות בתם הגדולה שעבדה בג'וינט, ושם חיו עד סוף המלחמה. דורית ניצלה את הידע שרכשה בתחום התפירה ומצאה לה עבודה בתחום. באחד הימים נשמע רעש של משאיות שחצו את העיירה. דורית הציצה דרך החלון וירקה לעבר החיילים הגרמנים שנחקו במשאיות. "משאית אחת עצרה, סיפרה, ושני חיילים גרמנים ענקים כאלה, אוכלי אדם, ירדו ממנה, עלו לדירה והתחילו להרביץ לי מכות רצח. במקרה אימא נכנסה וצעקה עליהם בגרמנית שיעזבו אותי מיד. הם נבהלו והלכו מייד".

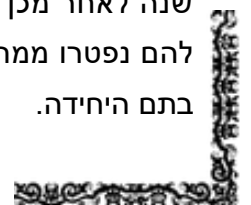
בתום המלחמה גילו שלא יוכלו לשוב לביתם בנסי בעקבות השתלטות הגרמנים על העיר. מהפיצויים שקיבלו עבור הרכוש שהותירו שם קנה אביה של דורית דירה גדולה בת שבעה חדרים בניס קרוב לרביירה. המשפחה התפרנסה מהשכרת חדרים לנופשים ולאט לאט שיקמה את חייה. בניס יצרה דורית קשר עם צעירי הקהילה היהודית והצטרפה לתנועה.

"ב-1948 כשהכריזו על הקמת מדינת ישראל, אחת השליחות של התנועה שכנעה את דורית לעלות לארץ", כתבו נוגה וענת במשימת השורשים. "על האוניה "גלילה" היא הכירה את רות ברות. רות הייתה בחורה עם אופי חזק שהצליחה להשפיע על דורית לבוא לשדות ים.

"לסבתא היה מאד קשה בקיבוץ כי היא הייתה רגילה לתנאים אחרים", אבל הטיולים בשדות ניחמו אותה ממש כמו בילדותה. אירקה, אשתו הראשונה של ג'ון אוארבך לימדה את דורית עברית וכעבור זמן קצר יכלה כבר לנהל שיחות את החברים.

אלא שלא תמיד נזקקה לעברית. "בחורף נהגה סבתא ללכת למפייה" ולהתחמם בסביבת תנור האפייה. שם הכירה את ברוך. שנתיים לאחר מכן בשנת 1951 ביום הולדתה נישאו השניים בבית הרב זכו למתנה מוערכת מהקיבוץ, קומקום חשמלי.

שנה לאחר מכן פקד אותם אסון. התאומות שנולדו להם נפטרו ממחלת טיפוס. ב-1953 נולדה אפרת, בתם היחידה. שש שנים אחר כך אימצו דורית

וברוך את זבולון גדיאל, שחיף, שהצטרף לכיתת נרקיס כילד חוץ. במלחמת ששת הימים נהרג שחיף בעת טיהור כיסי התנגדות למרגלות הר עיבל בסביבת שכם.

לאורך מרבית שנותיה בקיבוץ עסקה דורית במלאכת התפירה. היא למדה תפירה סלונית ו"הלבישה" את נשות שדות ים בגיזרות שהתאימה במיוחד עבורן.

כשאפרת בגרה והפליגה מעבר לים החליטו דורית וברוך לצאת לשנת עזרה לקיבוץ צעיר. הם בחרו בקיבוץ נערן שבבקעת הירדן. בעקבות כוונתה של אפרת לחזור לארץ הם שבו לשדות ים. שבעה חודשים אחר כך נולדה נוגה לאפרת ועודד.

חודשים אחר כך נולדה נוגה לאפרת ועודד.

דורית החליטה למסד את תחביבה והתעמקה בלימודים על צמחי מרפא. היא פרסמה כתבות בעלון על סגולותיהם של הצמחים, רקחה תמציות לנשים לעידוד ההנקה ולהרגעת כאבים ומיחושים שונים. לכל כאב מצאה מזור ומיעטה להשתמש בתרופות.

עם הצטרפותה של ענת למשפחה הוסב לדורית וברוך אושר רב. המשפחה התרחבה.

שנים ארוכות חיו דורית וברוך בבית הבודד ליד הים וניהלו מערכת זוגית נינוחה וחזקה.

עם הזדקנותו של ברוך המשיכה דורית לטפל בו במסירות אין קץ. את הטיולים בשדות המירה בטיולים ברחבי הקיבוץ תוך דחיפת כיסא הגלגלים עליו ישב ברוך. היא ידעה לברך ברוך ובנועם על מה שיש והוקירה כל מחווה ורצון לסייע למשפחה. עם פטירתה הפתאומית של אפרת ביקשה דורית להיפרד ממנה בכאב רב וקראה בקול "להתראות".

בשמונה השנים האחרונות שנים קהו עיניה, שמיעתה נחלשה והזקנה נתנה את אותותיה. מלווה בליסל הפיליפינית, או בלשונן של חברותיה, אטה ליסל, כאות כבוד והערכה כלפיה, זכתה לטיפול אוהב מסור מאין כמוהו. נפשו של השניים נקשרה ואטה ליסל לא משה ממיטתה.

בערב יום שישי עם כניסת השבת הלכה דורית לעולמה שבעת ימים, כשלצידה המטפלת המסורה ובני המשפחה.

הבית הבודד ליד הים נותר מיותר.

יהי זכרה של דורית זכור ושמור בתוכנו.

דברי הספד לדורית פיין ז"ל

מאת: עודד גולדשטיין

שדות ים, ב' באייר תש"פ 26.4.2020

לדורית

לדורית ולי היה קשר מיוחד, חתן וחותנת. היא אהבה לספר בדיחות בארוחת ערב ובכלל, אך בפרט היה מלאי בדיחות על החותנת "השוויגרמוטר" אזכיר רק אחת קצת רלבנטית.

אחד שואל את חברו, מה יש לך לעשות בחיפה, יש הלוויה של החותנת שלי. אהה, "חיפה איס-א-שטאט" חיפה זו עיר!

בדיחות זה באידיש או בשלל שפות, בשנים האחרונות, לפני שנחלשת, כל יום באת אלינו, (בהליכה ברגל) תמיד הבאת משהו, אמרת אי אפשר לבוא בידיים ריקות, מביאים משהו אפילו אבן. ואת הבאת בדרך כלל שקיות בד צבעוניות שתפרת עם עלי לבנדר בעלי ניחות, אמרת לשים בארון ושום עש לא יגיע. או אגוזי מקדמיה שאספת מעצים מתייבשים במטע עזוב, הבחלת וקלית, גם הם עטופים בשקית בד תפורה היטב אולי גם עם סרט או תחרה.

תפירה הייתה מהותה היא מאוד אהבה לתפור, לחבר בדים, גם כשסיימה לעבוד רצתה לתקן כל דבר, והייתה עושה זאת בכישרון רב ומייד.

כשהכרנו למדתי לראשונה מה זה "תיזן", מה תשתה? תיזן זה כמו תה מעלים מהגינה, מליסה או לואיזה, הרבה לפני ששמענו על תה ירוק.

אצלה בבית כלפי הים, זה הצד הפראי, צמחי יוקה ואגבה, ומהצד השני המוגן צמחי מרפא, תבלין "תיזן" מוגנים על ידי שיח קריסה ענק שמפירותיו עושים ריבה, וכמובן את ערוגות הפלפל האדום עבור ברוך. (מהזנים שאפילו מקסיקנים מורגלים בצ'ילי היו משתנקים)

דורית הייתה שותה רוזמרין עם קצת לימון, שנקרא בפיה "רומרן" ולא חם מדי. את כל ניסיונותיה מהצמחייה תמיד ניסתה על עצמה. אם יש פצע קטן נחבש אותו בעלה מרווה, אם יש צינן ושיעול, הייתה מכינה סירופ מאקליפטוס, ועושים נשימות של עלי איקליפטוס מורתחים מעל סיר עם מגבת מעל הראש.

דורית אהבה מאוד מוסיקה, וידעה לשיר קטעים מאופרות שלמדה בילדותה. כשהייתה באה אלינו הייתי משמיע לה מוסיקה קלסית. מוסיקה זה גם אחד הדברים שחדרו אליה מבעד לערפילים של השנים האחרונות.

היא הייתה עצמאית ובעלת כושר גופני, מטפסת על גג ארכיון הנהלת חשבונות הישנה לקטוף תאנים, כך שלקח לה זמן לקבל להיות מטופלת. אחרי כמה פעמים שיצאה מהחלון כדי להסתובב חופשיה, היא הסכימה שתהיה איתה חברה ולא מטפלת. וליזל הייתה כזו והייתה ביניהן חברות והבנה אוהבת.

הכרנו הרבה שנים, עברנו יחד גם משברים אך חוש ההומור נשמר והעדינות גם. כך שגם בשנים האחרונות היה אפשר לטפל בה באהבה, הרגשנו שהיא אוהבת אותנו, ואהבנו אותה.

באופן אישי, אני רוצה להודות לליזל שטיפלה בה במסירות אין קץ ובאהבה. אנחנו מודים לך כולנו.

לסבתא

מרגע שראיתי אותך בפעם האחרונה, עצוב לי נורא. כל אחד שניחם אותי סיפר זיכרון יפה שהיה לו ממך. ואני, נחנקת בתוכי ולא יכולה לדבר.

סבתא שלי – הייתי קרובה אלייך, היית מיוחדת מאוד, צנועה ומנומסת, חכמה, נעימה ויפה. תמיד שמרת על פיגורה והיית הולכת עם שמלות יפות שחלק תפרת בעצמך.

אני זוכרת שהייתי בגן גלים ובאת לבקר אותי כל יום בצהריים. היית לוקחת אותי לטיול בקיבוץ ואומרת לי את השמות של כל הצמחים שראינו בדרך. בזכותך עד היום אני זוכרת אותם.

כל שנה היית סורגת לי סוודר. תמיד שואלת אותי לפני איזה צבעים אני בוחרת ואם יש לי צורה מיוחדת שאני רוצה.

היית דבר מאוד קבוע בחיי. תמיד היית, תמיד פינקת ואהבת אותנו. עוגיות השומשום שלך, אגוזי מקדמיה ועוגות נפלאות.

לענת (או כמו שקראת לה נתוש פטוש) היית ממש כמו אמא שנייה. היה לכן קשר מאוד קרוב. ואפילו לקראת הסוף חיכית שיוולד אסיף החמוד.

תמיד אהבת אותנו. יכול להיות שלא אמרתי לך מספיק בחיך, אבל תמיד אהבתי אותך.

למדתי ממך המון על מוסיקה קלאסית שכל כך אהבת, והמוסיקה תמיד חיזקה אותך והחזירה אותך לילדות. אהבת מאוד לשיר, וזכרת את כל המילים של היצירות בצרפתית וגרמנית. כשהכרתי את יניב, ישבתם וסיפרת לו את כל הסיפור של 4 העונות של ויואלדי, עד לפרטי פרטים.

לא אהבת תרופות ובתי חולים, ותמיד היית רוקחת איזה משהו מצמחי מרפא. ידעת בדיוק מה טוב לכל איבר, עד היום אני וענת זוכרות את סירופ האקליפטוס הטעים שעוזר לגרון!

היית תופרת מצויינת. כל תיקון או מכפלת שביקשתי ממך היית עושה לי באותו היום! ואומרת ששירות טוב שווה הכל.

היו לך חיים לא קלים. איבדת את התאומות שולמית ותמר, את אמא לפני הזמן, וכמובן את ברוך בעלך האהוב. הייתם כמו זוג יונים. הזוג המושלם. הייתם בבית שכה מאפיין שני ציפורי דרור שכמוכם. אף פעם לא נעול ותמיד פתוח לאורחים. הסתפקתם במועט ללא תלונות ודרישות, ואני גאה שזכיתי לספוג מהערכים הללו.

למרות כל הקשיים, תמיד שמרת על שמחה וחיוך על הפנים, ואם אפשר לספר איזו בדיחה טובה כמובן. היית אשה מאוד טובה ונעימה, צנועה ומסבירת פנים לכולם. גם שליזל הגיעה אליך, אף פעם לא צעקת, ובטח לא באת בדרישות. הכל היה בשקט ובנועם.

ליזל הנהדרת מאוד דומה לך והבנתם אחת את השניה. היא אהבה אותך מאוד. ואנחנו מודים על כל הטיפול המסור והאהבה שהרעיפה עלייך במשך כל השנים שהיא איתך.

כל שנותר לנו סבתא, זה לזכור אותך כפי שהיית, אהבת, שמחה, אופטימית ומלאה בחוש הומור.

אני בטוחה שמצאת מנוחה ליד ברוך אהובך ואמא בתך והתאומות שלא הכרתי.

אוהבת אותך סבתא.

נכדתך נגה.

